

ARHIV BOSANSKE KRAJINE
BANJA LUKA

Arhiv Bos. Krajine B. Luka
ABK-209-MG-VI/178

DJORDJEVIĆ VELJKO

" C R N I   A U T O   U   V I J A Č A N I M A "

L e g e n d a :

- tri stranice autoriziranog teksta dostavljenog Slavku Odiću za monografiju "Srednja Bosna u NOB-i";
- original teksta, dobiven od Veljka Djordjevića 5.VI.1976.
- SADRŽAJ SJEĆANJA: Politički rad Veljka Drakulića u Banjoj Luci; politički rad i političko angažovanje na području sela Vijačani; hapšenje Veljka Djordjevića u Vijačanima septembra 1936.godine;
- PRILOG SJEĆANJIMA: dva originalna pisma Slavka Odića upućena Veljki Djordjeviću 24.maja 1976.godine (jedna stranica) i 2.juna 1976.godine (dvije stranice) vezana za tekstove spomenute monografije; oba pisma potpisana;
- Ukupan broj stranica sa pismima 6.-

Veljko Bjordjević

Crni auto u Vijačanima

Kao gimnazijalac upoznao sam 1927. godine Veljka Drakulića, koji je, zbog komunističke aktivnosti izbačen iz zagrebačke gimnazije, došao u Banjaluku da uz pomoć profesora Akifa Šeremeta privatno polaže razred. Brzo smo se sprijateljili i on me je iste godine primio u SKOJ.

Nakon mog dvogodišnjeg rada u banjalučkoj skojevskoj organizaciji, gradjevinski radnik Pavo Radan, s kojim sam u radu često dolazio u kontakt, primio me je 1929. godine u članstvo KPJ.

Školske raspuste provodio sam kod sestre Desanke i zeta popa Jovana Preradovića u Vijačanima kod Prnjavora. Tu sam radio među seoskom omladinom, a dolazio sam u vezu i s ljudima zrelijih godina, koji su bili u opoziciji prema režimu. Tako sam upoznao i Vida Nježića, čovjeka koji je na mene ostavio izvanredan utisak: bio je veliki optimista i duboko je vjerovao u uspjeh Zemljoradničke stranke, kojoj je pripadao, a koja je tada okupljala većinu seljaka iz Vijačana, Šarinaca, Vršana, Mravice, Drenove i drugih sela opštine Vijačani. Oličenje poštenja, Vid je uživao velik ugled, a njegova neposrednost u odnosu s ljudima mnogo je doprinijela da se u tim selima suzbije uticaj lokalnog lidera i poslaničkog kandidata vladajuće stranke Stjepe Kobasice.

Za vrijeme školskih raspusta u Vijačanima su boravili i moji sestrići Živojin i Zdravko Braco Preradović, koji su mi, kako su stasali u ozbiljne mladiće, pomagali u političkom radu. Vid Nježić je bio blizak prijatelj njihovog oca popa Jovana, pa je i to doprinosilo i njihovom uticaju na Vida, tako da je on, po svojim političkim pogledima, postepeno postajao sve bliži nama komunistima. Živojin je već od polovine četvrte de-

cenije razvijao veoma živ politički rad u Vijačanima i okolnim selima. Djelovao je zajedno sa mnogom među zrelijim ljudima, koji su se bili opredijelili za opoziciju, a na čijem se čelu nalazio Vid Nježić, i među omladinom, koju je, uz pomoć mladjeg brata Zdravka, okupljao na najrazličitije načine: igrao se nogomet, odbojka, čitala napredna literatura, razgovaralo, diskutovalo...

Prnjavorskoj policiji nije promakla naša aktivnost i ona je reagovala prijetnjama. Međutim, Vid je uspijevao da uz pomoć komandira žandarmerijske stanice u Prnjavoru, s kojim je bio u prijateljskim vezama, te prijetnje neutrališe.

Krajem ljeta 1936. godine nalazio sam se u Vijačanima. Upravo u to vrijeme u banjalučkoj partijskoj organizaciji došlo je do provale pa je uslijedila potjera za mnogom. Jednoga dana, na opšte čudjenje Vijačanaca, pojavio se u selu crni auto i zaustavio se pred kućom popa Jovana Preradovića. Iz auta su izišli zagrebački policijski agenti Šoprek i Cividini; ušli su u kuću i uhapsili me.

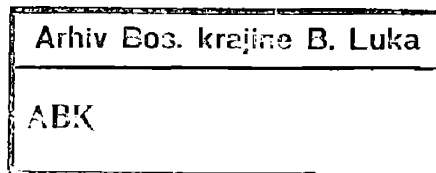
Iz Vijačana sam odveden u Banjaluku, gdje sam kasnije osuđen na godinu dana zatvora.

Dok sam izdržavao kaznu u Sremskoj Mitrovici, Živojin je bio primljen u Partiju, i tokom ljeta je s još većom upornošću nastavio rad u Vijačanima i okolnim selima.

Kada je Banska uprava 1937. godine organizovala u Banjaluci kurs za opštinske blagajnike, među polaznicima tog kursa bio je i Stevo Samardžija. Kako se Živo Preradović upoznao sa Stevom Samardžijom nije mi poznato, ali se sjećam da je sa mnogom razgovarao o Stevi dok je on još na kursu bio i da smo bili mišljenja da bi Stevo bio veoma koristan za Partiju na terenu Vijačana i da bi trebalo nastojati da on nakon završe-

nog kursa dodje na dužnost opštinskog blagajnika u Vijačanima. Poslije toga sam raspitivao o Stevi preko Vere Javor, moje djevojke, čiji je otac Petar Javor, savjetnik Banske uprave, bio predavač na blagajničkom (bilježničkom) kursu. Tim putom sam saznao da je Stevo vrlo bistar i dobar djak i tada smo preduzeli mjere da baš Stevo dodje za blagajnika u Opštinu Vijačani. U tome smo i uspjeli, a kasniji događaji su pokazali da se Živo i ja nismo prevarili u ocjeni Steve.

Veljko Djordjević
(Veljko Djordjević)

Dragi Veljko,

šaljem Ti Tvoje članke da ih još jednom pročitaš i potpišeš. Postupio sam po svim Tvojim primjedbama i dopunama. Prvi Ti ne šaljem jer si njega potpisao i on je već i složen i korektura izvršena.

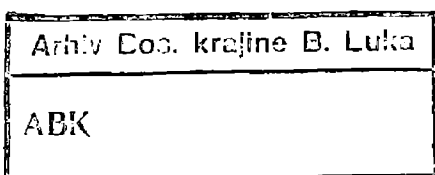
Ostao sam Ti još uvijek dužnik (u vezi fotografija s partijskog kursa i još nekih materijala) ali jednoga dana i to će doći na red. Apsorbovala me ova edicija "Srednja Bosna u NOB" pa ne mogu da predahnem od nje. No, i to se bliži kraju.

Dostavljam Ti i kopiju dopisa Institutu u Sarajevu radi znanja.

Nadam se da Te zdravlje služi. Srdačan pozdrav Veri, Teći i Živku

Beograd, 24.maja 1976.

Slavko
(Slavko Odić)

Dragi Veljko,

ponovno Ti šaljem, ovaj put sve, Tvoje članke:

- Crni auto u Vijačanima
- Prvi banjalučki taoci i
- Od Vijačana do Splita.

Zbog nedostatka bilo kakvog objašnjenja prilikom slanja prvih dvaju članaka Ti si stekao dojam da se radi o "tehničkoj greški". Nije to slučaj. Ja Ti i sada šaljem iste članke u dva primjerka. Kopiju potpiši i vrati mi, a original možeš zadržati za sebe. Ova tri članka u stvari predstavljaju jednu cjelinu, ali sam ja tu cjelinu, zbog kompozicije knjige morao da podijelim u tri dijela. Ipak, svaki članak za sebe takodjer predstavlja cjelinu, a i skupa su cjelina. Ja Ti šaljem u prilogu i sadržaj prve knjige iz kojeg ćeš vidjeti zašto je ovako učinjeno.

Slažem se da je sve ovo moglo i opširnije, ali to, eto, ranije nije učinjeno, a sada je, u okviru ove knjige, nemoguće bilo šta izmijeniti jer je već izvršen prelom. Ti si imao svojevremeno ove članke i stavio na njih primjedbe i ja sam ih sve usvojio i unijeo u ovu konačnu varijantu. Možda će biti mogućnosti da se čitav taj period daleko detaljnije obradi u okviru naučnog skupa koji se priprema u Banjaluci u oktobru ove godine. No, to ćemo još vidjeti šta će reći drugovi iz organizacionog odbora u Sarajevu. Ja ću u smislu priloženoga ~~šira~~ pisma Tebi (kopija pisma Institutu) pisati i Dušanki Kovačević, koja je predsjednik odbora za obradu Banjaluke i naučni skup je samo jedan dio aktivnosti tog Odbora. Mislim da bi bila velika greška da na tom skupu ne učestvuješ. Ako Ti pozitivno odgovore i ako se Ti toga prihvatiš, javi mi, možda bih Ti mogao pomoći u odnosu na literaturu i izvore.

Eventualno, pošto sam i ja u tom Dušančinom Odboru, a i glavni i odgovorni urednik ove edicije "Srednja Bosna u NOB", mogao bih organizovati, ako Ti to bude potrebno, a na osnovi Tvojih pitanja, da se porazgovori s ljudima koji bi Ti mogli dati dopunske podatke (na primjer: Veljko Drakulić i drugi) a koji se ne nalaze u Banjaluci. O svemu tome, kako bi rekli Slovenci - o tem, potem!

Nadam se da ovaj put neće biti ništa nejasnoga i da ćeš mi se javiti s potpisanim člancima i kojom rječju o ostalom nabačenom u ovom pismu.

Uz drugarski pozdrav Veri i Tebi

Beograd, 2.juna 1976.

PS: Nemoj krivo shvatiti: ja ovu kovertu šaljem pošto znam da bi je Ti, zbog dimenzija morao ići kupovati, a želim da Ti skratim brige oko svega toga.

Glavni
G.S.: Dosta mi svoj broj žito-računa ili potpisanih
izjavu da nisi obavezan da ga mas.
sl

